

Плахоття Тетяна,

студентка 3 курсу факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Наук. керівник Лісіна Л. О., доктор пед. наук, професор (БДПУ)

ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

В останні десятиліття в суспільній свідомості починає формуватися розуміння того, що перехід в століття наукоємних технологій неможливий без збереження інтелектуального потенціалу суспільства, що в свою чергу потребує зміни ставлення педагогів до учнів, які виявляють неординарні здібності. Обдарованість – це високий рівень розвитку будь-яких здібностей, а обдаровані діти, відповідно, діти з досить високо розвиненими здібностями. Обдарованість – це родове поняття для будь-яких «яскравих» здібностей. Розрізняють художню, розумову (інтелектуальну), психомоторну (у спорті) обдарованість, обдарованість в сфері соціальних відносин (лідерство) і творчу (висока здатність до створення нових ідей) [1, с. 7].

В українському педагогічному словнику за редакцією С. Гончаренка обдарованість тлумачиться як «індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини, завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності», а обдаровані діти – це діти, у «яких у ранньому віці виявляються здібності до виконання певних видів діяльності» [2, с. 235].

Слід визнати, що психологічні особливості обдарованих дітей у спеціальній літературі описано досить докладно (Ю.Гільбух, А.Карне, Н.Лейтес, Ф.Монкс, А.Матюшкін, К.Текекс, Л.Холлінгуорт та інші). Актуальним питанням навчання і виховання обдарованих школярів присвячені праці Н.Авдеевої, Л.Журавльової, М.Карне, П.Кемпа, О.Морозової, І.Струнгіс, М.Уільямса, Дж.Фрімена та ін. Науковцями доведено, що обдаровані діти відрізняються здатністю створювати щось «нове» (Ю.Бабаєв, Н.Лейтес, А.Мелік-Пашаєв, М.Старчеус та ін.) та саме ці 15-25% від загальної кількості дітей при сприятливо сформованих обставинах можуть скласти цвіт нації. При великій цікавості до проблем обдарованості, творче навчання і виховання школярів із загальною обдарованістю в умовах загальноосвітнього навчального закладу (ЗНЗ) є одним із найменш апробованих явищ у сучасній психолого-педагогічній науці. Усвідомлення важливості цієї проблеми і обумовило вибір теми нашого дослідження.

Метою статті: є визначення шляхів створення єдиного освітнього простору для виховання обдарованих дітей в умовах загальноосвітнього навчального навчання.

В Енциклопедії освіти зазначено, що обдаровані діти – це діти, які «мають високий рівень розвитку загальних і спеціальних здібностей. Вони відзначаються високим рівнем допитливості, дослідницької активності, мають чудову пам'ять, рано оволодівають мовою й абстрактним мисленням, у них підвищена концентрація уваги, наполегливість у досяганні результату в галузі, котра їх цікавить, їм притаманні фантазія, оригінальність, вони невтомні у своїх пошуках, здатні нестандартно мислити активність ...» [4, с. 596].

Проте науковцями доведено, що випередження однолітків в інтелектуально-творчому плані у обдарованих дітей часто поєднується із середнім

рівнем психосоціального або фізичного розвитку.

Вимоги до виховної атмосфери шкільного середовища обумовлені психологічними проблемами адаптації, які виникають у обдарованих дітей, а саме [3, 4]: 1) ворожість до школи внаслідок нецікавості навчальних програм; 2) розбіжність інтересів обдарованої дитини з однолітками; 3) відмова від конформізму, якщо стандартні вимоги здаються безглуздими; 4) занурення у філософські проблеми; 5) невідповідність між фізичним, інтелектуальним і соціальним розвитком; 6) перфекціонізм, як наслідок – відчуття незадоволеності; 7) надчутливість (більша сприйнятливості до сенсорних стимулів, що провокує схильність до критичного відношення до себе і до оточення) 8) потреба в увазі (монополізація уваги вчителів викликає незадоволеність інших дітей).

Тому система виховання обдарованих учнів повинна урахувати як загальні вимоги до освітнього процесу, так і психологічні особливості розвитку таких дітей.

Результати нашого дослідження показали, що для розв'язання вищезазначених проблем і створення найбільш сприятливих умов для розкриття індивідуальності обдарованих учнів в процесі виховання, необхідна інтеграція освітніх ресурсів базової і додаткової освіти. Така двокомпонентна модель виховання припускає розв'язання таких задач: 1) задоволення і розвиток пізнавальних і вибіркових інтересів; 2) заохочення і розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, здібностей до самостійного пізнання і навчання; 3) розвиток комунікативної сфери.

В освітньому просторі початкової школи доцільним є впровадження таких форм додаткової освіти обдарованих дітей, зокрема: 1) індивідуальне виховання або виховання в процесі навчання в малих групах; 2) робота з дослідницьким і творчим проектами в режимі наставництва; 3) дослідницькі експедиції, екскурсії; 4) канікулярні збори, табори, творчі лабораторії; 5) система творчих конкурсів, фестивалів, олімпіад.

У виховному процесі з обдарованими школярами педагогу необхідно урахувати те, що: 1) обдарована дитина схильна захоплюватись якоюсь справою більше часу, ніж відведено розкладом, тому не потрібно йому формально нав'язувати зміну заняття; 2) обдаровані діти часто шукають ізоляції від одноліток для занять улюбленими справами, тому їм необхідна допомога в освоєнні навичок спілкування, у пізнанні співробітництва і колективізму.

Двокомпонентна модель виховання надає кожній обдарованій дитині можливість вільного вибору траєкторії свого розвитку, включення в різноманітні види діяльності з урахуванням їх індивідуальних схильностей.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Юркевич В.С.обдарованна дитина, ілюзії та реальність / В.С. Юркевич. – М. : Просвещение, 2000. – 136 с
2. Гончаренко С. У. український педагогічний словник/ С.У.Гончаренко. – К.: : Либідь, 1997. – 346 с
3. МолякоВ.О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати дослідження / за ред.. В.О.Моляко, О.Л.Музики. – Житомир : Рута, 2006.–320 с.
- 4.Енциклопедія освіти / ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком, 2008. – 1040 с